

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lakia toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi muutettavaksi siten, että lakiin lisätään uusi 2 a §, jonka mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Suomen yhteensovitetusta toiminnasta vapaan valtameriliikenteeseen pääsyn turvaamiseksi ja vastatoimenpiteistä kansainvälisessä meriliikenteessä on voimassa mitä yhteensovitetusta toiminnasta vapaan valtameriliikenteeseen pääsyn

turvaamiseksi annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksessa ja vastatoimenpiteistä kansainvälisessä meriliikenteessä annetussa neuvoston päätöksessä säädetään.

Ehdotettu laki liittyy Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa (EU) ja on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Suomen ulkomaankaupan merikuljetusten ja Suomen merenkulkuelinkeinon etujen turvaamiseksi valtioneuvostolla on valta ryhtyä kansainvälisessä merenkulussa toimenpiteisiin sellaisia muiden maiden toimia vastaan, jotka vahingoittavat tai voivat vahingoittaa Suomen merenkulkua. Nämä toimivaltuudet sisältyvät lakiin toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi (142/87), joka on tullut voimaan 1.3.1987. Aikaisemmat valtuudet perustuivat lakiin vuodelta 1968.

Valtioneuvosto voi lain 1 §:n mukaan ryhtyä Suomen merenkulun turvaamiseksi laissa mainittuihin toimenpiteisiin, milloin suomalaisilla aluksilla suoritettavat kuljetukset vieraaseen valtioon tai sieltä ulkomaille asetetaan huomonaan asemaan verrattuna muiden maiden aluksilla suoritettaviin kuljetuksiin tai vieras valtio ryhtyy tai aikoo ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa vahinkoa Suomen merenkululle taikka milloin toimenpiteisiin ryhtyminen vierasta valtiota vastaan on tarpeellista niiden kansainvälisten

sopimusten perusteella, jotka Suomi on hyväksynyt etujensa turvaamiseksi kansainvälisessä merenkulussa.

Edellä mainittuja toimenpiteitä ovat lain 2 §:n mukaan elinkeinonharjoittajalle asetettava kieltö tai rajoitus tehdä sopimuksia 1 §:ssä tarkoitettussa vieraassa valtiossa rekisteröityjen alusten rahtaamisesta tai kuljetusten suorittamisesta tällaisilla aluksilla ja satamanpitäjälle asetettava kieltö tai rajoitus sallia 1 §:ssä tarkoitettussa vieraassa valtiossa rekisteröityjen alusten poikkeaminen kyseiseen satamaan.

Lisäksi varustajalle voidaan asettaa kieltö tai rajoitus ilman liikenneministeriön lupaa sallia suomalaisten alusten poiketa lastin ottamista tai purkamista taikka matkustajien ottamista tai jättämistä varten 1 §:ssä tarkoitettua vieraan valtion satamaan taikka antaa suomalaisia aluksia tämän valtion tai siinä valtiossa sijaitsevien yritysten käytettäväksi.

Lakiin sisältyy myös rangaistussäännös 2 §:n nojalla annetun kiellon tai rajoituksen rikkomisen varalta.

Lakia ei ole sovellettu kertaakaan.

Merenkulun alalla sovellettavista vastatoi-

menpiteistä on säädetty myös yhteisön lainsäädännössä. Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksessa (ETY) n:o 4058/86, annettu 22 päivänä joulukuuta 1986, yhteensovitetusta toiminnasta vapaan valtameriliikenteeseen pääsyn turvaamiseksi säädetään menettelystä, jota sovelletaan, jos jokin kolmannen maan tai sen edustajien toimenpide rajoittaa tai uhkaa rajoittaa jäsenvaltioiden meriliikenteen harjoittajien tai jäsenvaltiossa sen lainsäädännön mukaisesti rekisteröityjen alusten vapaata mahdollisuutta osallistua linjaliikenteeseen, hakurahtiliikenteeseen, henkilöliikenteeseen tai offshore-laitteistoille tapahtuvia kuljetuksia koskevaan liikenteeseen (1 artikla).

Yhteensovitettuun toimintaan voidaan 3 artiklan mukaan ryhtyä jäsenvaltion pyynnöstä. Asiasta päättää neuvosto. Yhteensovittua toimintaa voivat olla asianomaisiin kolmansiin maihin kohdistuvat diplomaattiset toimenpiteet sekä kolmansien maiden meriliikenteen harjoittajiin tai toimenpiteistä hyötyvien maiden meriliikenteen harjoittajiin kohdistuvat vastatoimenpiteet, kuten rahdin lastauksen, kuljetuksen tai purkamisen saattaminen luvanvaraiseksi, kiintiön toteuttaminen tai verojen tai maksujen määrääminen. Jos neuvosto ei ole hyväksynyt komission ehdotusta yhteensovitetuksi toiminnaksi kahden kuukauden määräajassa, jäsenvaltiot voivat 6 artiklan nojalla soveltaa kansallisia toimenpiteitä yksipuolisesti tai ryhminä.

Neuvoston päätöksessä (ETY) n:o 83/573, annettu 26 päivänä lokakuuta 1983, vastatoimenpiteistä kansainvälisessä meriliikenteessä veloitetaan jäsenvaltiot neuvottelemaan keskenään ja komission kanssa, kun jäsenvaltio on toteuttanut tai aikoo toteuttaa kolmansiin maihin kohdistuvia vastatoimenpiteitä kansainvälisessä meriliikenteessä. Neuvosto voi 2 artiklan mukaan yksimielisesti päättää, että jäsenvaltiot soveltavat yhteisesti sellaisia tarkoituksenmukaisia vastatoimenpiteitä, jotka ovat osa niiden kansallista lainsäädäntöä.

Suomessa ei ole neuvoston asetuksen (ETY) n:o 4058/86 sisältämää lainsäädäntöä yhteensovitetusta toiminnasta eikä neuvoston päätöksessä 83/573/ETY tarkoitettua lainsäädäntöä. Sen sijaan lakia toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi on tarpeen täydentää sisällyttämällä siihen uusi 2 a §, jonka mukaan nyt kysymyksessä oleviin yhteensovitettuun toimintaan ja yhteisiin vastatoimenpiteisiin unionin jäsenmaiden kanssa merenkulun alalla so-

velletaan edellä mainittuja neuvoston asetusta ja neuvoston päätöstä.

Käytännössä lain soveltaminen tapahtuisi siten, että kun yhteisten vastatoimenpiteiden kohteeksi valitun maan alus saapuu Suomen satamaan, Suomi olisi yhteisölainsäädännön nojalla velvoitettu soveltamaan niitä toimenpiteitä, joista unioni on päättänyt.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudellisia vaikutuksia on erittäin vaikea arvioida, koska neuvoston asetusta n:o 4058/86 on käytetty vain eräitä Länsi-Afrikan maita kohtaan ja tapauksen käsittely on vielä kesken. Tanska on katsonut, että eräät Länsi-Afrikan maat ovat toimenpiteillään syrjineet tanskalaisia varustamoja Länsi-Afrikan alueelle suuntautuviissa merikuljetuksissa. Useat Euroopan unionin jäsenmaat ovat tukeneet Tanskan näkemyksiä.

Selvää on, että kysymyksessä oleviin vastatoimiin ryhdytään vain perusteellisten selvitysten jälkeen ja ilmeisesti vain hyvin harvoissa tapauksissa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkатыönä liikenneministeriössä, minkä lisäksi merenkulkualan työmarkkinaosapuolten, Teollisuuden ja Työantajain Keskusliiton ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen lausunnot on hankitu esityksestä. Lausunnoissa esitystä on yleisesti puollettu.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa ja on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa. Ehdotettu laki voi tulla voimaan ainoastaan jäsenyyden toteutuessa. Todettakoon kuitenkin, että jo ETA-sopimuksen pöytäkirjan nro 19 perusteella Suomi voi ryhtyä kyseisiin yhteisiin vastatoimenpiteisiin EU-maiden kanssa. Osallistuminen on kuitenkin vapaaehtoista.

5. Voimaantulo

Lain voimaantuloajankohta ehdotetaan jätettäväksi asetuksella säädettäväksi. Mikäli Suomen jäsenyys Euroopan unionissa toteutuu

1.1.1995 lukien, lain olisi tultava voimaan samanaikaisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään toimenpiteistä Suomen merenkulun turvaamiseksi 13 päivänä helmikuuta 1987 annettuun lakiin (142/87) uusi 2 a § näin kuuluvana:

2 a §

Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteensovitusta toiminnasta vapaan valtameriliikenteeseen pääsyn turvaamiseksi ja vastatoimenpiteistä kansainvälisessä meriliikenteessä on voimassa mitä yhteensovitusta toiminnasta vapaan meriliikenteeseen pääsyn turvaamiseksi annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston ase-

tuksessa (ETY) n:o 4058/86 ja vastatoimenpiteistä kansainvälisessä meriliikenteessä annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston päätöksessä (ETY) n:o 83/573 säädetään.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri Ole Norrback

